

Do Biura Związku Powiatów Polskich wpłynęła prośba o udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące pensum nauczycieli praktycznego kształcenia zawodowego.

Zadano następujące pytania:

1. W jakim wymiarze winna być ustalona tygodniowa liczba godzin dla nauczycieli realizujących zajęcia określone w szkolnych planach nauczania jako „przedmioty w kształceniu zawodowym praktycznym”, czy jednolicie dla wszystkich nauczycieli uczących wymienione w tym zakresie przedmioty?
2. Czy w technikum oraz w szkołach branżowych I stopnia zajęcia praktyczne oraz praktyki zawodowe winny być realizowane przez nauczycieli w wymiarze pensum, które określił organ prowadzący, czyli 20 godzin tygodniowo niezależnie od miejsca realizacji zajęć tj. w warsztatach szkolnych czy systemie klasowo-lekcyjnym w pracowni szkolnej?
3. Czy od roku szkolnego 2019/2020 nauczyciele przedmiotów zawodowych praktycznych realizują pensum określone przez organ prowadzący jako nauczyciele praktycznej nauki zawodu, ponieważ nie zajmują stanowiska nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych?
4. Czy dyrektor szkoły, który na mocy uchwały rady powiatu, dostosował pensum do uchwały, ustalając 20 godzin tygodniowo w zamian za dotychczas obowiązujący tygodniowy wymiar godzin odpowiednio 18 lub 22 godziny tygodniowo, winien odrębnie poinformować o tym fakcie każdego z tej grupy nauczycieli i jaką to powinno przyjąć formę i podstawę prawną?

Na tak postawione pytania udzielono odpowiedzi jak poniżej:

Ad. 1-3

Ustawa (projekt rządowy) z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, która w art. 6 pkt 14 wprowadziła zmiany w art. 42 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela polegające na:

1. zmianie pojęcia przedmioty teoretyczne na teoretyczne przedmioty zawodowe (tabela, lp. 3);
2. zmianie pensum nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych z 22h na 20h (tabela, lp. 5).

Zmiany te miały wejść w życie 1 września 2019 r.

Jednakże 13 czerwca 2019 r. została uchwalona ustawa (inicjatywa poselska) o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw. Akt ten w art. 1 pkt 13 również znowelizował art. 42 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela poprzez wprowadzenie następujących zmian:

1. uchylenie w tabeli lp. 5 – czyli regulacji dotyczącej 22h pensum nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
2. dodanie lit. d w art. 42 ust. 7 w pkt 3 wskazującej, że to organ prowadzący określa tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, z tym że wymiar ten nie może przekraczać 20 godzin.

Dla powyższych zmian, również określono termin wejścia w życie na dzień 1 września 2019 r. Stąd też

nowelizacja z 2019 r. w zakresie zmian opisanych w pkt 1 i 2, zastąpiła zmianę przewidzianą w nowelizacji z 2018 r., opisaną powyżej w punkcie 2 dotyczącym tej nowelizacji. Obie ustawy weszły w życie 1 września 2019 r.

Problem w przedłożonych pytaniach sprowadza się do występującego w praktyce rozróżnienia nauczycieli kształcenia zawodowego praktycznego.

Jak wynika z analizy obowiązujących przepisów prawa w systemie oświaty występuje rozróżnienie jedynie na nauczycieli:

- realizujących teoretyczne przedmioty zawodowe;
- realizujących praktyczną naukę zawodu.

Co do pierwszej grupy, nie ma wątpliwości, że dla takich nauczycieli ustawodawca w art. 42 ust. 3 lp. 3 tabeli, ustanowił pensum na poziomie 18 h.

Natomiast w przypadku nauczycieli praktycznej nauki zawodu, zgodnie z przywołaną na wstępie regulacją ustalono, że pensum określa organ prowadzący, jednak jego wymiar nie może przekraczać 20 godzin (art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy – Karta Nauczyciela).

Ponieważ ustawodawca nie dokonał rozróżnienia nauczycieli, którzy realizują kształcenie zawodowe praktyczne, należy przyjąć, że zarówno nauczycieli realizujących zajęcia praktyczne jak i nauczycieli przedmiotów zawodowych realizowanych w systemie klasowo – lekcyjnym należy zaliczyć do grupy nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

Kolejny argument potwierdzający powyższy wniosek został zawarty w uzasadnieniu ustawy z 22 listopada 2018 r. (powołanej wyżej). Projektodawca zauważył bowiem, że pojawiła się rozbieżność pojęć związanych z kształceniem praktycznym – w ramowych planach nauczania oraz w podstawie programowej kształcenia w zawodach mowa jest o kształceniu zawodowym praktycznym, natomiast w Kartie Nauczyciela oraz w przepisach w sprawie praktycznej nauki zawodu mowa jest o praktycznej nauce zawodu, która może być realizowana w ramach zajęć praktycznych i na praktykach zawodowych. W związku z tym, jak wskazano dalej w uzasadnieniu część nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe praktyczne w pracowniach szkolnych ma pensum 18 godzin, a nauczyciele prowadzący kształcenie zawodowe praktyczne w warsztatach szkolnych mają pensum 22 godziny. Uporządkowanie pojęć poprzez nazwanie kształcenia zawodowego praktycznego praktyczną nauką zawodu miało spowodować zrównanie pensum dla wszystkich nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

Dodatkowo należy wskazać, że jeśli przedmiot należy do zawodowych przedmiotów praktycznych, to w myśl rozporządzenia z 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, jest przedmiotem w ramach którego prowadzi się zajęcia praktyczne (vide: fragmenty załączników do rozporządzenia, które regulują, że podziału godzin przeznaczonych na obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia zawodowego dokonuje dyrektor szkoły i określają wymiar godzin przeznaczonych na zajęcia organizowane w formie zajęć praktycznych). A to oznacza, że w ramach tego przedmiotu jest realizowana praktyczna nauka zawodu, co zaś wynika z definicji zawartej w rozporządzeniu z 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu. Zgodnie z art. 4 „Praktyczna nauka zawodu jest organizowana w formie zajęć praktycznych, a w technikum i szkole policealnej także w formie praktyk zawodowych”. Natomiast w myśl art. 1 powołanego rozporządzenia praktyczna nauka zawodu

organizowana jest w warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych, placówkach kształcenia ustawicznego, centrach kształcenia zawodowego, u pracodawców i w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia.

W związku z powyższym, odpowiadając na pytania nr 1-3, należy wskazać, że:

Ad. 1. Tygodniowa liczba godzin dla nauczycieli realizujących zajęcia określone w szkolnych planach nauczania jako „przedmioty w kształceniu zawodowym praktycznym” powinna zostać ustalona na poziomie wynikającym z uchwały organu stanowiącego podejmowanej na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy Karta Nauczyciela, jednolicie dla wszystkich nauczycieli uczących wymienione w tym zakresie przedmioty.

Ad. 2. W technikum oraz w szkołach branżowych I stopnia zajęcia praktyczne oraz praktyki zawodowe winny być realizowane przez nauczycieli w wymiarze pensum, które określił organ prowadzący w uchwale podjętej na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy Karta Nauczyciela, niezależnie od miejsca realizacji zajęć tj. w warsztatach szkolnych czy systemie klasowo-lekcyjnym w pracowni szkolnej.

Ad. 3. Od roku szkolnego 2019/2020 nauczyciele przedmiotów zawodowych praktycznych realizują pensum określone przez organ prowadzący w uchwale podjętej na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy Karta Nauczyciela, ponieważ zaliczają się do grupy nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

Odpowiedź na pytanie nr 4

Ustawodawca w art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy – Karta Nauczyciela uregulował od 1 września 2019 r. dla organu prowadzącego kompetencję do określania w drodze uchwały tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, z tym że wymiar ten nie może przekraczać 20 godzin. Lokalny prawodawca przyjmując stosowny akt działa więc w granicach upoważnienia ustawowego.

Zmiany wysokości tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych wynikające z podjętej uchwały, są zmianami z mocy obowiązującego prawa.

Zgodnie zaś z art. 29 § 4 i 5 zmiana warunków zatrudnienia wymaga formy pisemnej. Stąd też dyrektor powinien poinformować nauczyciela o nowym wymiarze pensum bądź to w informacji o warunkach zatrudnienia (jeżeli dotychczas w tej informacji było określone pensum nauczyciela), bądź w odrębnym piśmie. Należy wskazać na podstawę prawną tj. art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy oraz stosowną uchwałę organu prowadzącego, nowy wymiar pensum oraz datę od której zmiana obowiązuje.

Powyższe zasady mają zastosowanie o ile na skutek wprowadzanych zmian nie dochodzi do zmiany stanowiska nauczyciela, gdyż wówczas znajduje zastosowanie art. 18 ustawy – Karta Nauczyciela.

Opinie Biura Związku Powiatów Polskich nie mają charakteru wiążącego. Zastosowanie się do ich treści jest przedmiotem samodzielnej decyzji każdej jednostki samorządu terytorialnego. Zastosowanie się do treści opinii nie może stanowić podstawy do wystąpienia z jakimikolwiek roszczeniami przeciwko Związkowi Powiatów Polskich.